

Sygn. akt I ACa 587/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Sławomir Jamróg SSA Anna Kowacz-Braun
Protokolant:	Iwona Mrazek

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2021 r. w Krakowie na rozprawie
sprawy z powództwa Parafii Greckokatolickiej pod wezwaniem(...) w P.
przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi (...)Dyrekcji Lasów Państwowych w K.
o przywrócenie prawa własności
na skutek apelacji strony pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu
z dnia 27 marca 2018 r. sygn. akt I C 361/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że pkt I. nadaje treść:

„I. zasądza od strony pozwanej Skarbu Państwa – Dyrektora (...)Dyrekcji Lasów Państwowych w K. na rzecz strony powodowej Parafii Grekokatolickiej pod wezwaniem (...)w P. kwotę 48.700 zł (czterdzieści osiem tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty, a w pozostałej części powództwo oddala;”

2. w pozostałej części apelację oddala;

3. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego;

4. kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

SSA Sławomir Jamróg SSA Paweł Rygiel SSA Anna Kowacz-Braun

sygn. akt I ACa 587/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 19 kwietnia 2021 r.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy nakazał pozwanemu Skarbowi Państwa – Dyrektorowi (...)Dyrekcji Lasów Państwowych w K. złożenie oświadczenia woli, że zwraca powodowej Parafii Greckokatolickiej pod wezwaniem(...) w P. własność nieruchomości leśnej stanowiącej geodezyjnie wyodrębnioną działkę ewidencyjną nr (...) o powierzchni 1,35 ha, powstałą z podziału działki nr (...) o powierzchni 108,0444 ha objętej księgą wieczystą KW nr (...) (która odpowiada pgr (...) z Lwh (...)gm. Kat.P.), zgodnie z opinią geodezyjną z dnia 12 stycznia 2018 roku oraz mapą do celów prawnych sporządzoną przez geodetę uprawnionego J. S. w dniu 15 listopada 2017 r. i wpisaną do zasobu geodezyjnego i kartograficznego prowadzonego przez Starostę (...) w dniu 10 stycznia 2018 r. pod nr (...)oraz rozliczył między stronami koszty procesu.

Sąd I instancji poczynił ustalenia, z których wynika, że powodowa Parafia, reaktywowana w 1967 r., jest następcą prawnym „Probostwa Geckokatolickiego przy Cerkwi w P.”, na rzecz którego intabulowane było prawo własności nieruchomości, dla których w Sądzie Powiatowym w G. prowadzone było dla gminy katastralnej P. lwh (...) zawierające 47 parcel. Wśród nich wpisane były jako leśne parcele nr (...), (...) i (...).

Przedmiotowe nieruchomości zostały przejęte z dniem 1 lutego 1946 r. na własność państwa, na mocy art. 1 ust.2 dekretu z dnia 5 września 1947 r. o przejściu na własność państwa mienia pozostawionego po osobach przesiedlonych do ZSRR (w brzmieniu dekretu z dnia 28 września 1949 r.), orzeczeniem PRN w G. (...)z dnia 6 lutego 1961 r., ogłoszonym w Dzienniku Urzędowym Wojewódzkiej Rady Narodowej w R. nr (...)poz. 8 z 1961 r.

Dalej Sąd ustalił, że sporna nieruchomość była przedmiotem postępowania regulacyjnego prowadzonego przed Komisją Majątkową. Wskazał, że Archidiecezja (...)obrzędku grecko-katolickiego w P., na zasadzie pełnomocnictwa udzielonego przez proboszcza Parafii Greckokatolickiej p.w. (...) w P., złożyła wniosek z daty 20 maja 1991 r., zarejestrowany do sygn. (...) o wszczęcie postępowania regulacyjnego. Domagała się w nim przyznania nieruchomości zamiennych, działając na podstawie pełnomocnictwa wystawionego przez proboszcza parafii w P. P. H.

Kolejny wniosek, w dniu 14 grudnia 1992 r., złożyła w tym przedmiocie Parafia Greckokatolicka pod wezwaniem (...)w N., a sprawę prowadzono pod sygn. (...). Tym wnioskiem domagano się zwrotu nieruchomości położonej w miejscowości P. o pow. 24,6082 ha, objętej orzeczeniem PRN w G. (...) z dnia 6 lutego 1961 r. We wniosku powołano się na następstwo prawne po „Probostwie Greckokatolickim przy Cerkwi w P.”.

Sąd odnotował, że ugodą z dnia 27 stycznia 1998 r., zawartą przed Komisją Majątkową do sygn. (...), m.in. z udziałem Parafii pw.(...) w N. - Parafia obrządku grecko-katolickiej p.w. (...)w N. otrzymała na współwłasność wskazaną w ugodzie nieruchomość zamienną, przy czym ugoda wyczerpywała wszelkie roszczenia kościelnych osób prawnych działających na terenie Archidiecezji(...)obrzędku grecko-katolickiego, związanych z roszczeniami o zwrot należnych im gospodarstw rolnych. Ugoda nie dotyczyła natomiast tych nieruchomości lub ich części, na których znajdują się obiekty sakralne, cmentarze oraz inne obiekty związane z wykonywaniem kultu religijnego. Powołując dalsze okoliczności Sąd wskazał, że ugoda nie dotyczył także nieruchomości leśnych.

W piśmie z dnia 16 lutego 2011 r. Komisja Majątkowa poinformowała Archidiecezję Obrządku Greckokatolickiego w P. o nierozpatrzeniu wniosku w sprawie (...) oraz prawie zgłoszenia roszczeń w postępowaniu cywilnym przed sądem. Pozew w niniejszej sprawie złożono w dniu 28 lipca 2011 r.

Wreszcie Sąd wskazał, że spośród parcel objętych pozwem jedynie część pgr nr (...) o powierzchni 1,35 ha stanowiła na dzień 23 sierpnia 1947 roku grunty leśne. Ta część parceli odpowiada działce ewidencyjnej nr (...) o powierzchni 1,35 ha. Aktualnie stanowi ona własność Skarbu Państwa (Lasy Państwowe Nadleśnictwo Ł.).

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał roszczenie powoda za uzasadnione, jako znajdujące oparcie w treści art. 4 ust.1 i 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w

Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2011 r., Nr 18, poz. 89) w zw. z art. 63 ust. 1-3 i art. 61 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 380).

W pierwszej kolejności Sąd ocenił, że powodowa Parafia była uczestnikiem postępowania regulacyjnego przed Komisją Majątkową, a pozew w niniejszej sprawie został złożony w terminie przewidzianym art. 4 ust.1 powołanej wyżej ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r.

Dalej Sąd ocenił, że sporna nieruchomość była przedmiotem postępowania regulacyjnego przed Komisją Majątkową, bowiem tak wniosek Archidiecezji (...) obrządku grecko – katolickiego w P. (na podstawie pełnomocnictwa m.in. strony powodowej), jak i wniosek Parafii p.w. (...) w N. dotyczył nieruchomości objętych lwh (...)położonych w P., w skład których wchodziła m.in. działka o obecnym oznaczeniu ewidencyjnym nr (...). Nieruchomość ta nie była przy tym przedmiotem ugody z dnia 27 stycznia 1998 r. zawartej przed Komisją Majątkową. Ugoda dotyczyła bowiem wyłącznie nieruchomości rolnych, a przedmiotem niniejszego postępowania jest działka leśna.

Odwołując się do treści art. 61 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej Sąd wskazał na zasadność żądania dotyczącego przedmiotowej nieruchomości, skoro – zgodnie z tym przepisem – przedmiotem postępowania regulacyjnego są upaństwowione nieruchomości lub ich części m.in. niepozostające we władaniu kościelnych osób prawnych, a sporna nieruchomość została przejęta na rzecz Państwa na mocy art. 1 ust.2 dekretu z dnia 5 września 1947 r. o przejęciu na własność państwa mienia pozostawionego po osobach przesiedlonych do ZSRR, w brzmieniu dekretu z dnia 28 września 1949 r. Sąd wskazał także, że z art. 63 ust 1-3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. wynikają roszczenia, jakie w postępowaniu regulacyjnym przysługują kościelnym osobom prawnym, w tym w pierwszej kolejności osobom takim przysługuje roszczenie o przywrócenie własności.

Od powyższego orzeczenia, w części uwzględniającej powództwo, apelację wniósł pozwany Skarb Państwa, zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie błędnych ustaleń faktycznych, pozbawionej przymiotu wszechstronności oceny materiału dowodowego, a także pominięcie faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, co w rezultacie doprowadziło Sąd I instancji do konkluzji, iż niniejsze postępowanie dotyczy nieruchomości, które nie zostały objęte ugodą z dnia 27 stycznia 1998 r. zawartą przez (...) Zespołem Orzekającym Komisji Majątkowej, sygn. akt (...)

- naruszenie prawa materialnego, a to art. 4 ust.1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2011 r., Nr 18, poz. 89), poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że powodowej Parafii przysługuje legitymacja procesowa czynna do wszczęcia niniejszego postępowania w sytuacji, gdy postępowanie przed Komisją Majątkową o sygn.(...)zostało zakończone poprzez pozostawienie wniosku bez nadania dalszego biegu, na skutek nieuzupełnienia przez wnioskodawcę baków formalnych;

- naruszenie prawa materialnego, a to art. 61 ust.1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej przez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że powodowa parafia w postępowaniu regulacyjnym, a w konsekwencji również w niniejszym postępowaniu mogła domagać się zwrotu lasu (gruntów leśnych);

- naruszenie prawa materialnego, a to art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 60 k.c. w zw. z § 6 ust.1 ugody z dnia 27 stycznia 1998 r. zawartej przed (...)Zespołem Orzekającym Komisji Majątkowej, sygn. akt (...)poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że ugoda nie obejmowała zwrotu nieruchomości stanowiącej grunty leśne;

- naruszenie prawa materialnego, a to art. 55³ k.c. w zw. z art. 46¹ k.c. polegające na pogwałceniu prawa sensu stricto (error contra ius in thesi slarum) przejawiające się w niezastosowaniu prawa powszechnie obowiązującego, albowiem w sprawie niniejszej istniały podstawy do uznania, iż nieruchomość wskazana w pkt I sentencji zaskarżonego wyroku stanowi nieruchomość rolną wchodzącą lub mogącą wchodzić w skład gospodarstwa rolnego.

Apelujący, w uzasadnieniu apelacji, wskazał także na treść art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. Nr 97, poz. 1051 ze zm.), wyłączającego możliwość przywrócenia prawa własności nieruchomości leśnych. Wyraził pogląd, że przepisy zawarte w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej nie stanowią przepisów szczególnych w rozumieniu powołanego wyżej art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. W tym stanie rzecz – w opinii apelującego Skarbu Państwa – roszczenie powoda o przywrócenie własności spornej nieruchomości, będącej lasem w rozumieniu ustawy o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju, nie może być uwzględnione.

Biorąc powyższe pod uwagę pozwany wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i w tym zakresie przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania – w obu przypadkach, przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

W toku postępowania odwoławczego obie strony podniosły dalszą argumentację, powołując dalsze wnioski dowodowe. W szczególności pozwany Skarb Państwa wniósł o dopuszczenie dowodu z pisma procesowego z dnia 22 października 1992 r. Biskupa (...) obrządku bizantyjsko – ukraińskiego, zawierającego oświadczenie o cofnięciu w pkt 2 wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego z dnia 20 maja 1991 r., a to celem wykazania braku czynnej legitymacji procesowej powódki. Wniósł także o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka radcy prawnego D. P. - na okoliczność terminu i okoliczności zapoznania się z oryginałem w/w pisma. Z kolei powódka zaprzeczyła, by takie pismo, zawierające oświadczenie o cofnięciu wniosku, kiedykolwiek zostało złożone do Komisji Majątkowej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności odnotować należy, że w toku postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne dotyczące relacji pomiędzy art. 63 ust.1 pkt 1 w zw. z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 380 ze zm.) a przepisem art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju. Na skutek odpowiedzi udzielonej przez Sąd Najwyższy w sprawie zostały przesądzone dwie kwestie.

Po pierwsze, Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 8 sierpnia 2019 r. (sygn. akt III CZP 11/19) stwierdził, że „Artykuł 63 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 380 ze zm.) nie stanowi przepisu zawartego w ustawie szczególnej w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1235)”. W konsekwencji uznać należy, że z mocy przepisów powołanej wyżej ustawy z dnia 6 lipca 2001 r., z uwagi na to, że przedmiotem roszczenia reprivatyzacyjnego strony powodowej jest nieruchomość leśna, wyłączona jest możliwość realizacji tego roszczenia poprzez zwrot nieruchomości.

Przypomnieć należy, że wskazaną wyżej ustawą, w jej art. 1, zdefiniowano pojęcie zasobów naturalnych stanowiących własność Skarbu Państwa, dokonując ich klasyfikacji, w tym wskazując, że do strategicznych zasobów naturalnych zalicza się m.in. lasy państwowe (art. 1 pkt 3). Strategiczna rola zasobów wymienionych w ustawie polega przy tym na zachowaniu zrównoważonego rozwoju zasobów w interesie dobra wspólnego (art. 3 ustawy). Z tego względu, w art. 2 ustawy wskazano, że zasoby naturalne wymienione w art. 1 stanowiące własność Skarbu Państwa nie podlegają przekształceniom własnościowym, z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych. Skoro zatem przepisy art. 63 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, będące podstawą zgłoszonego w sprawie roszczenia, nie

stanowią szczególnego unormowania, to zaspokojenie roszczenia strony powodowej nie może nastąpić poprzez zwrot nieruchomości.

Jakkolwiek powód w pozwie skonkretyzował swoje roszczenie poprzez żądanie nakazania wydania spornej nieruchomości leśnej, to wyrażony wyżej pogląd nie skutkuje bezzasadnością samego roszczenia. Zważyć należy, że zgłoszone przez powoda roszczenie ma charakter reprivatyzacyjny. Wynika z uprawnienia określonego art. 61 cyt. już ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, którego przedmiotem jest przywrócenie własności upaństwowionych nieruchomości. Z art. 63 ust.1 ustawy wynika, że realizacja tego roszczenia (regulacja) może polegać na: 1) przywróceniu kościelnym osobom prawnym własności nieruchomości, 2) przyznaniu odpowiedniej nieruchomości zamiennej, gdyby przywrócenie własności natrafiało na trudne do przezwyciężenia przeszkody albo 3) przyznaniu odszkodowania ustalonego według przepisów o wywłaszczaniu nieruchomości, w razie niemożności dokonania regulacji przewidzianych w pkt 1 i 2. Tym samym kościelnej osobie prawnej przysługuje jedno roszczenie o przywrócenie własności, zaś jego realizacja – w zależności od możliwości – może nastąpić w jednej z 3-ch wskazanych wyżej form. Stąd w orzecznictwie sądowym prezentowany jest pogląd, że powództwo wynikające z treści art. 61 ust 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. jest powództwem o ukształtowanie prawa, przy rozpoznaniu którego sąd stosuje przepisy art. 63 ust.1-3 tej ustawy, a o wyborze sposobów regulacji roszczeń majątkowych powoda decyduje sąd, stosownie do wyników postępowania (tak Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 14 marca 2018 r., II CSK 295/17, lex nr 2508550, w wyroku z dnia 28 października 2015 r., II CSK 648/14, lex nr 1930443; Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 8 maja 2013 r., I ACa 880/12, lex nr 13344023).

Pogląd ten Sąd Apelacyjny podziela. Zważyć należy, że samo postępowanie regulacyjne ma charakter odformalizowany, koncyliacyjny – ugodowy i jest nastawione na polubowny sposób rozwiązania ewentualnych sporów majątkowych. To, w połączeniu z oceną, że rozstrzygnięcie w przedmiocie tego roszczenia ma charakter prawno-kształtujący, w logiczny sposób uzasadnia tezę, iż także w postępowaniu sądowym realizacja roszczenia o przywrócenie własności następuje poprzez wybór formy regulacji własnościowej, w szczególności w sytuacji, gdy nie jest możliwy sposób regulacji określony pkt 1) i 2) powołanego wyżej przepisu. W rezultacie Sąd nie jest związany żądaniem co do sposobu realizacji roszczeń majątkowych kościelnych osób prawnych (art. 321 § 1 k.p.c.).

Podobnie, nie ma racji strona pozwana o ile wskazuje, iż na skutek zawarcia w pozwie jedynie żądania o zwrot spornej nieruchomości wygasło roszczenie powoda o dokonanie regulacji w sposób określony w art. 63 ust.1 pkt 2 i 3 ustawy. Ponownie należy podkreślić, że określone art. 63 w zw. z art. 61 ustawy uprawnienie przywrócenia własności stanowi jedno roszczenie, które jedynie może być zrealizowane w sposób określony art. 61 ust.1 pkt 1-3 – w zależności od tego, który sposób będzie możliwy i uzasadniony w danych stanie faktycznym. Nadto, jak wskazał wprost Sąd Najwyższy w przywołanym już wyżej wyroku z dnia 14 marca 2018 r. (II CSK 295/17, lex nr 2508550), „Rozumowanie, że skoro we wniosku regulacyjnym strona powodowa nie domagała się w sposób wyraźny zastosowania art. 63 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, to doszło do wygaśnięcia tych roszczeń i następcej niemożności objęcia ich pozwem, jest błędne”.

W rezultacie przyjąć należy, że to ostatecznie sąd określa w wyroku, według stanu rzeczy istniejącego w dacie orzekania (art. 316 k.p.c.), w jaki sposób dojdzie do zaspokojenia roszczenia powoda, i to niezależnie od tego, która z form zaspokojenia została wskazana w pozwie. Reguła ta ma zastosowanie także w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, skoro na skutek wyjaśnienia istotnych wątpliwości prawnych dopiero w toku postępowania apelacyjnego, spełnienie roszczenia poprzez pierwotnie określony przedmiot (sposób) stało się niemożliwe (art. 383 k.p.c.). To wszystko w sytuacji, w której oba przedmioty (tak wydanie nieruchomości jak i zapłata odszkodowania stanowiącego równowartość tej nieruchomości) stanowią realizację tego samego, jednego roszczenia.

Po drugie, udzielając odpowiedzi na pytanie tut. Sądu, Sąd Najwyższy wskazał, że nieruchomości leśne a priori nie są wyłączone z zakresu postępowania regulacyjnego. Tym samym została w sprawie przesądzona (art. 390 § 2 k.p.c.) bezzasadność wszelkich zarzutów apelującego Skarbu Państwa, dotyczących wykładni art. 61 ust.1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r.

Bezasadne są także dalsze zarzuty podniesione w apelacji strony pozwanej.

Ustalenia dokonane w pierwszej instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własnej. Ustalenia te znajdują oparcie we wszystkich przeprowadzonych dowodach, a ich ocena mieści się w granicach wyznaczonych art. 233 § 1 k.p.c.

Zbędne było także prowadzenie dalej idącego postępowania dowodowego, w tym z dowodów wnioskowanych w toku postępowania odwoławczego. I tak, bezprzedmiotowy w sprawie był wnioskowany dowód z przesłuchania świadka D. P.. Zgodnie z powołaną przez pozwanego tezą dowodową świadek ten miał zeznawać na okoliczność daty dowiedzenia się (zapoznania się) z oryginałem pisma z dnia 22 października 1992 r. Biskupa (...) obrządku bizantyjsko-ukraińskiego, zawierającego oświadczenie skierowane do Komisji Majątkowej o częściowym cofnięciu wniosku. Nie ma bowiem w sprawie znaczenia data, w której przedstawiciel jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa dowiedział się o oświadczeniu procesowym kościelnej osoby prawnej, lecz to, czy takie oświadczenie zostało złożone oraz czy wywarło skutki prawne.

Szczegółowe badanie okoliczności związanych ze złożeniem w.w oświadczenia przez Biskupa (...) nie było konieczne, skoro z akt postępowania regulacyjnego w oczywisty sposób wynika, iż niezależnie od złożenia tego oświadczenia, do końca postępowania prowadzonego przez Komisję Majątkową sporna nieruchomość leśna była przedmiotem postępowania.

Wreszcie, zbędne było prowadzenie dowodów z powołanych przez pozwaną Skarb Państwa dokumentów zgłoszonych na okoliczność oznaczenia rodzaju użytków stanowiących poszczególne parcele gruntowe. Dowody te były zbędne dla oceny skutków zawartej w toku postępowania regulacyjnego ugody.

W tym stanie rzeczy bezzasadne są zarzuty strony pozwanej kwestionujące legitymację czynną powodowej Parafii. Niezależnie bowiem od tego, w jakiej dacie do Komisji Majątkowej został zgłoszony wniosek o zwrot spornej nieruchomości leśnej, czy w stosunku do tej nieruchomości Biskup (...) złożył oświadczenie o cofnięciu wniosku, czy P. H., będący zarazem Proboszczem Parafii Greckokatolickiej p.w. (...) w P., jak i Proboszczem Parafii Greckokatolicka pod wezwaniem(...) w N., występujący przed Komisją Majątkową, był należycie umocowany, jak też niezależnie od tego, czy w rzeczywistości stroną postępowania regulacyjnego była – obok Parafii Greckokatolicka pod wezwaniem (...)w N. – także Parafia Greckokatolickiej p.w. (...)w P., nie ulega wątpliwości, iż sporna nieruchomość leśna była przedmiotem postępowania regulacyjnego; w stosunku do tej nieruchomości został złożony wniosek o zwrot, jak też czynności przed komisją były podejmowane przez Proboszcza powodowej Parafii.

W tym miejscu ponownie należy wskazać, że postępowanie regulacyjne było w dużym stopniu postępowaniem odformalizowanym, koncyliacyjno – ugodowym, nastawionym na polubowny sposób rozwiązania ewentualnych sporów majątkowych. W związku z tym w orzecznictwie sądowym podkreślano, że do oceny zdarzeń mających miejsce w postępowaniu prowadzonym przed Komisją Majątkową nie można stosować ścisłych reguł dotyczących instytucji uregulowanych w kodeksie postępowania cywilnego, jak np. dotyczących pełnomocnictwa, czy też umocowania do reprezentacji. Skoro bowiem, pomimo istnienia po stronie wnioskodawcy braków i nie wezwania o ich usunięcie ze skutkami przewidzianymi w § 14 zarządzenia Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1990 r. w sprawie trybu postępowania regulacyjnego w przedmiocie przywracania osobom prawnym Kościoła Katolickiego własności nieruchomości lub ich części (M.P. Nr 5, poz.39), nadano wnioskowi bieg, to wywołał on skutki prawne (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 grudnia 2015 r., IV CSK 90/15, lex nr 2007805). W rezultacie przyjąć należy, że powodowa Parafia ma legitymację w niniejszej sprawie, skoro sporna nieruchomość leśna była przedmiotem postępowania regulacyjnego, a w tym postępowaniu czynny udział brał proboszcz strony powodowej.

Nie ma racji pozwany Skarb Państwa o ile twierdzi, że nieruchomość objęta pozwem była już przedmiotem ugody zawartej przed Komisją Majątkową.

Przypomnieć należy, że ugodą z dnia 27 stycznia 1998 r., zawartą przed Komisją Majątkową do sygn.(...) m.in. z udziałem Parafii pw.(...)w N. - Parafia obrządku grecko-katolickiej p.w. (...) w N. otrzymała na współwłasność wskazaną w ugodzie nieruchomość zamienną, przy czym ugoda wyczerpywała wszelkie roszczenia kościelnych osób prawnych działających na terenie Archidiecezji (...)obrządku grecko-katolickiego, związanych z roszczeniami o zwrot należnych im gospodarstw rolnych (k. 24 do 31 akt postępowanie regulacyjnego). Przede wszystkim odnotować należy, że już w treści samej ugody strony ograniczyły jej skutki co do zaspokojenia wszelkich roszczeń wyłącznie do części nieruchomości tj. tych, które dotyczą zwrotu gospodarstw rolnych (§ 6 ust.1 ugody). Jakkolwiek nieruchomości leśne nie znalazły się wśród tych, które wprost wymieniono jako nieobjęte ugodą (§ 6 ust.3 ugody), to jednak dalsze czynności podejmowane przed Komisją Majątkową wskazują, iż grunty leśne ugodą objęte nie zostały. I tak: uczestnikiem dalszego postępowania była jednostka organizacyjna Skarbu państwa – Dyrektor (...) Dyrekcji Lasów Państwowych (k. 67) – właśnie dlatego, że przedmiotem regulacji miały być nieruchomości leśne; w protokole Komisji z dnia 6 marca 2007 r. zobowiązano Parafię obrządku grecko-katolickiej p.w. (...)w N. do wyceny nieruchomości, które nie były objęte ugodą tj. takich, które w dniu upaństwowienia miały charakter leśny (k. 70); podobnie, do wyceny nieruchomości leśnych zobowiązana była (...)Dyrekcja Lasów Państwowych; zobowiązywano w/w jednostkę organizacyjną do złożenia propozycji co do nieruchomości zamiennych (k.105); przedmiotem wyceny była nieruchomość objęta niniejszym postępowaniem tj. działka (...) odpowiadająca pgr (...) z Lwh (...)gm. Kat.P. (aktualnie część tej nieruchomości stanowi działka nr (...), co do której orzeczono zaskarżonym wyrokiem) – operat z października 2007 r. w aktach postępowania regulacyjnego. Tym samym postępowanie Komisji jak i stron ugody z dnia 27 stycznia 1998 r. w jednoznaczny sposób wskazuje, że tak Komisja jak i strony nie miały wątpliwości, iż ugodą nie objęto gruntów leśnych, jak też, że nieruchomości te są przedmiotem zgłoszonego roszczenia o przywrócenie własności oraz roszczenie to jest zasadne.

W tym stanie rzeczy oczywiście chybiłoby jest twierdzenie strony pozwanej, że ugoda dotyczyła spornej nieruchomości oraz, że grunty leśne były objęte zwracanymi nieruchomościami jako wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

W oczywisty zatem sposób roszczenie strony powodowej jest uzasadnione, tyle tylko, że nie może ono przybrać formy zwrotu własności nieruchomości. Nie jest także możliwe przyznanie stronie powodowej nieruchomości zamiennej, skoro pozwany Skarb Państwa nie wskazał takiej nieruchomości. W rezultacie roszczenie powoda może być zaspokojone wyłącznie w sposób określony art. 63 ust.1 pkt 3) ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej tj. poprzez zasądzenie odszkodowania.

Z tych względów Sąd Apelacyjny dopuścił dowód z opinii biegłego dla wyznaczania spornej nieruchomości według stanu z daty jej upaństwowienia oraz cen i przeznaczenia według stanu aktualnego. Za pomocą tego dowodu Sąd ustalił, iż przedmiotowa wartość wynosi 48.700 zł.

Opinia biegłego nie budzi wątpliwości co do zasadności wyrażonej w niej konkluzji. Opinia ta nie była też kwestionowana przez żadną ze stron postępowania.

W tym stanie rzeczy Sąd zmienił zaskarżony wyrok przez zasądzenie od strony pozwanej na rzecz strony powodowej w/w kwoty. Odsetki od tej kwoty Sąd zasądził od daty wyrokowania uwzględniając, że wyrok w sprawie ma charakter prawo kształtujący, jak też pierwotne żądanie pozwu nie było możliwe do uwzględnienia.

Biorąc to pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c uwzględniając, że jakkolwiek apelacja strony pozwanej nie była trafna co do zasady, to jednak – na skutek braku domagania się przez stronę powodową prawidłowego sposobu przywrócenia własności – apelacja ta w części była skuteczna i to z przyczyn obciążających powodową Parafię.

SSA Anna Kowacz-Braun SSA Paweł Rygiel SA Sławomir Jamróg